

På orätt väg

Kjell-Olof Feldt är socialdemokraternas främsta tillgång i valet. Han är enligt många uppfattning en skicklig finansminister. Många tror också att statens och Sveriges finanser under hans ledning nu är, som det brukar heta, på rätt väg, även om det nog nu är färre sedan landet begåvats med statstjänstemannakonflikten.

Om man skall försöka reda ut hur det förhåller sig med dessa saker kan det vara bra att dela upp frågeställningen i flera delfrågor; är Feldt en duktig finansminister, är Sverige nu ett stycke på väg, och vart leder den väg vi är inne på?

Kjell-Olof Feldt är utan tvivel en i teknisk mening duktig finansminister; främst vad avser förmåga att manipulera konsumentprisindex, lyfta utgiftsposter ur budgeten och ändra statens betalningsterminer så att budgetunderskottet tillfälligt går ner med ett antal miljarder.

Kjell-Olof Feldt är också duktig på att anpassa sitt budskap efter sammansättningen hos sitt auditorium. Det gör de flesta politiker; men Feldt gör det mer och mer skamlöst än andra.

Feldt har utan tvivel skönmålat vårt lands ekonomiska läge, i synnerhet i sin beskrivning i den reviderade finansplanen. Det är inte särskilt lovvärt. Det är visserligen inte särskilt överraskande. Det gör regeringar alltid i sina valbudgetar, precis som oppositionen därvid alltid försöker påpeka detta för valmanskåren.

Men här finns ändå ett moraliskt problem. Politiker får inte ljuga. Om detta råder enighet. Politiker har visserligen en sedvanerätt att inte säga hela sanningen, också av det skälet att det i många fall råder osäkerhet om vad som är sanning. Men någonstans går en gräns som

man som politiker inte får överträda om man inte skall missbruka det förtroende som man fått av medborgarna. Överträds den gränsen blir det underlag för politikerförakt.

En sådan gräns går när man talar mot eget bättre vetande. Feldt är alltför ofta snubblande nära den gränsen.

Feldt gör i denna sin reviderade valbudget sitt yttersta för att visa att Sverige har hunnit ett stycke på den väg som Feldt anser vara den rätta.

Tvivalsutan är det ekonomiska läget i en del avseenden – just nu – bättre än det var hösten 1982. Det beror i allt väsentligt på den goda internationella konjunkturen och på de stora devalveringar som Sverige har gjort de senaste åren.

Feldt har fått en del beröm för sin devalvering. Men det är inte tekniskt svårt att devalvera. Det gör man med ett telefonsamtal. Det är betydligt svårare att inte devalvera – i synnerhet om valutamarknaden är av annan mening – något som den regering som får ansvaret för Sveriges ekonomi efter valet sannolikt snabbt kommer att bli varse.

Det kan inte heller ha varit särskilt intellektuellt svårt för Feldt – eller för någon annan – att komma fram till att en devalvering var vad som behövdes – om det nu inte helt enkelt var framtvingat av marknaden. I det läge som Sverige befann sig; med dåligt kostnadsläge och hög arbetslöshet, var en devalvering det som varje lärobok i nationalekonomi för nybörjare hade som självklar lösning.

– Exportledd efterfrågan är vad vårt land behöver, sade Feldt, precis som alla sina kollegor världen över. Detta har sedan i Sverige fått den lika högtidliga som överdrivna beteckningen ”Den Tredje

Vägen". Men det är inte något speciellt med den. Inte lär Feldt få något Nobelpris för det strategivalet.

Det är alltså ingen konst att på kort sikt få upp produktion och därmed också statsfinanserna en bit genom en rejäl devalvering. Att man lyckas med det visar inte att man är en duktig finansminister eller att landet skulle vara på rätt väg.

Det allvarliga är istället att den framgång som devalveringen skapade inte har utnyttjats bättre. Vi har nu, trots att vi är på den internationella högkonjunktursens höjdpunkt och trots att vi redan passerat toppen på den av devalveringen skapade konkurrenskraftsförbättringen, ändå högre arbetslöshet och inflation och sämre bytesbalans än vad vi borde ha haft om man med en riktig politik hade utnyttjat det andrum som devalveringen skapade för en kursomläggning.

Det är också nödvändigt att fundera en smula över begreppet "rätt väg". Att man har hunnit en bit på vägen är tyvärr inte något bevis för att man är på rätt väg. Avgörande är vart den väg man är inne på leder.

Feldts borgerliga beundrare lever i den lyckliga och olyckliga föreställningen att de själva och Feldt innerst inne har samma föreställning om vart den väg vi är inne på leder.

Feldts socialdemokratiska beundrare inser att Feldts borgerliga beundrare har fel på denna springande punkt.

Det var också Kjell-Olof Feldt som satte sitt namn under regeringens förslag om löntagarfonder. Tidigare hade han tillsammans med Rune Molin satt sitt namn under LO/SAP:s gemensamma

löntagarfondsforöslag som utan tvivel klart förespråkade fondsocialism.

De fonder vi nu har fått riskerar att av en majoritet av valmanskåren upplevas som ofarliga om de får fortleva. I så fall kan de med "ett penndrag" och steg för steg skärpas till den osynliga gräns är passerad bortom vilken det inte finns någon återvändo.

Till detta har Kjell-Olof Feldt medverkat. Denna risk – eller möjlighet – inser han.

Han inser också – dummare är han säkert inte – att inflationen inte kommer att bli några 3% under 1985. Han inser att prisstopp inte stoppar inflationen.

Men han inser också att ett prisstopp – och press och övertalning mot kompisarna inom LO – kan få väljarna att tro att det socialdemokratiska receptet för att få Sverige ur kristen är på väg att lyckas.

Kjell-Olof Feldt är en skicklig politiker. Men det räcker inte.

För den avgörande frågan är vart vägen bär. Feldts strategi står och faller med att inflationen och därmed kostnadsläget fås under kontroll. Men det kommer inte att lyckas. Inte därför att Feldt skulle vara tekniskt oskicklig som finansminister, utan därför att hans politik är felaktig. Det vore en tragedi om det inte stod klart för väljarna på valdagen.

Om Feldt lyckas med sin efter-oss-synsdafloden-politik får väljarna tre år till med Palme och löntagarfonderna. Och de kommer inte undan åtstramningen. Den blir bara värre.

Det finns ingen Tredje väg.